

Manifest van de Utrechtse gemeenten voor de nieuwe Staten van Utrecht

Op 7 maart 2007 zijn er verkiezingen in ons land gehouden. Na de gemeenteraden en de Tweede Kamer zijn Provinciale Staten aan de beurt. Een belangrijke gebeurtenis, niet alleen voor de actief en passief kiesgerechtigden in de provincie, maar ook voor de gemeenten. Als medeoverheid hebben zij veel te maken met het provinciebestuur. Net zoals de VNG en het IPO op nationale schaal aandacht vragen van de kabinetsformateur, wil de VNG afdeling Utrecht dat doen ten aanzien van degenen die het nieuwe provinciebestuur gaan voorbereiden en vormen. Eind vorig jaar heeft het afdelingsbestuur een oproep gedaan aan alle colleges van B&W om “input” te leveren voor een soort Manifest van de Utrechtse gemeenten. Aan deze oproep hebben 19 gemeenten gehoor gegeven. Hun bijdragen zijn in de bijlage samengevat en vervolgens ook in extenso opgenomen. Het bestuur van de VNG-Utrecht heeft ze geanalyseerd en geordend tot een aantal hoofdthema's. Op 26 februari 2007 is hierover een debat gehouden met de lijsttrekkers van alle partijen die aan de statenverkiezingen meedoen.

1. Afstemming jeugdbeleid-jeugdzorg

Verskillende gemeentelijke bijdragen richten zich op de wisselwerking die er bestaat tussen het gemeentelijk preventief beleid en de jeugdzorg die onder regie van de provincie valt. Sommige gemeenten pleiten – in navolging van het rapport-Van Eijk en van de VNG – voor het integraal onderbrengen van de bestuurlijke verantwoordelijkheid bij de gemeenten. Wij willen die discussie graag landelijk houden, maar dringen voor Amersfoort en Utrecht aan op een pilot, waarin de verantwoordelijkheid voor de afstemming tussen jeugdbeleid en jeugdzorg meer aan gemeentelijke kant wordt gelegd. Een voortzetting van het programma Samen op Scherp vraagt ook voor de andere gemeenten om meer gemeentelijke betrokkenheid bij de planvorming. Het vastleggen van proces- en procedureafspraken in een bestuursakkoord is wellicht een goed instrument.

2. Sociaal maatschappelijk terrein

Binnen de gemeenten bestaat twijfel of de toegevoegde waarde van provinciaal optreden op dit terrein substantieel is. De gemeenten ervaren dit bij uitstek als een terrein waar de overheid zich via de gemeente tot de burger hoort te richten. Grondwettelijk heeft de provincie het recht zich met alles bezig te houden dat niet bij of krachtens wet is voorbehouden aan het rijk of is opgedragen aan gemeenten of Wgr-plusgebieden. Mocht de provincie zich toch willen bezig houden met gemeentelijke taakterreinen als welzijn, sociale cohesie en leefbaarheid op het platteland, dan moet de provincie zich richten op de gemeente en niet op de inwoners. Dat geldt zeker ook voor het subsidiebeleid. Het directe beleid dat de inwoners raakt dient aan de betreffende gemeente te worden overgelaten. Dat principe zien wij graag vastgelegd in proces- en procedureafspraken van een bestuursakkoord voor de komende periode.

3. Mobiliteit / verkeer en vervoer

Verkeer en vervoer is – gezien onze ligging in het centrum van het land – bij uitstek een terrein waar de verschillende overheden hun krachten moeten bundelen om tot een transparante aanpak van vraagstukken te komen. Wensen en behoeften moeten gekoppeld worden aan financiële en ruimtelijke mogelijkheden. Aan afspraken over de provinciale regierol bestaat grote behoefte. Wij bepleiten om de grote ambtelijke deskundigheid die daarvoor zowel bij de provincie, als het BRU als bij enkele gemeenten daarbuiten aanwezig is, te bundelen, zodat Utrecht de facto als één vervoerregio kan worden benaderd. Een bestuurlijk vervoersberaad waarin alle partijen zijn vertegenwoordigd kan aan die ambtelijke opdracht sturing geven.

4. Task force klimaat

Mondiale discussie brengt provincie en gemeenten tot het besef dat zij als overheden, ook samen met het Rijk, hun rol moeten gaan spelen in het klimaatbeleid, zowel in de sfeer van bewustwording als in het nemen van maatregelen binnen het eigen beleid. Naast mobiliteit zien wij dit als een tweede onderwerp voor een task force, die gezamenlijk wordt opgezet.

5. Ruimtelijke ordening en inrichting

Een flink aantal gemeenten vraagt specifiek aandacht voor de rolverdeling op het terrein van de ruimtelijke ordening. Er blijkt behoefte aan meer flexibiliteit, meer discussie op hoofdlijnen waarna de details aan de gemeente worden overgelaten, meer meedenken en stimuleren, een meer integrale en een voortvarende aanpak van de provinciale afweging. Bij grootschalige ruimtelijke projecten (NV Utrecht, Agenda Vitaal Platteland) wordt gevraagd om de gemeenten eerder te betrekken in de besluitvorming, omdat ook daar het democratisch proces gevoerd moet worden en meestal ook meebetaald moet worden. Ook het beleid ten aanzien van huisvesting moet gezamenlijk gedragen worden. Op landelijk niveau zijn wijzigingen in voorbereiding ten aanzien van de rolverdeling in de ruimtelijke ordening. Wij zien daarin een aanleiding om – alvorens de provincie intern invulling gaat geven aan de nieuwe aanpak – als provincie en gemeenten afspraken over een heldere werkwijze te gaan maken.

6. Gebiedsgericht werken

Meerdere gemeenten spreken uit behoefte te hebben aan een heldere aanpak van het gebiedsgericht werken. Dat is in die zin opmerkelijk omdat het gebiedsgericht werken één van de speerpunten is van het huidige college van GS. Wij verstaan hun oproep zo dat wij vragen om dit aspect ook voor de komende vier jaar helder te formuleren, met voorop de vraag wat dan onder “gebieden” wordt verstaan en hoe de gemeenten in die gebieden bij het beleid betrokken worden.

7. Relatie provincie-BRU

Diverse gemeenten stellen vast dat – welke kant de bestuurlijke organisatie in ons land ook op gaat – het BRU op dit moment een nuttig geachte en op een wet gebaseerde bestuursvorm is voor de stedelijke regio Utrecht. Los van analyses over de oorzaken wordt breed onderkend dat de relatie meer gekenmerkt moet worden door de inhoud van de ingewikkelde vraagstukken, waarvoor burger en bestuur in deze regio staan. Wij roepen de provincie op de samenwerking met het BRU in de komende bestuursperiode zichtbaar te verbeteren. In ons debat met de lijsttrekkers is gebleken dat zij

daarbij in elk geval denken aan de terreinen volkshuisvesting (woningmarkt), mobiliteit (vervoerregio) en bovenlokale onderwijsvoorzieningen.

8. Provincie en gemeente zijn medeoverheid

Veel opmerkingen en wensen van de Utrechtse gemeenten hebben betrekking op de rol en de taakopvatting van de provincie, met name waar het de relatie met de gemeenten betreft. Zowel de organisatie als de werkwijze en bestuurscultuur komen aan de orde. Wij vertalen die meningen tot de oproep aan het provinciebestuur om de komende periode voorop te stellen dat wij werkzaam zijn voor en gelegitimeerd worden door één en dezelfde burger. Vanuit het zicht van de burger is er één overheid. Daarom is het zaak dat de overheidslagen hun werkzaamheden op elkaar afstemmen, elkaar versterken en hun specifieke verantwoordelijkheden duidelijk maken op een manier die ook de burger begrijpt. De gemeenten willen hun inwoners de ruimte geven en samen met hen keuzes maken die het best passen bij de gemeenschap. Welke steun en sturing mogen zij daarbij van hun provinciebestuur verwachten? Wanneer staat de rol van partner, meedenker voorop en wordt het primaat aan de gemeente gelaten, wanneer kantelt die naar toetsers of verbieder, wanneer naar instantie die op grond van belangen op grotere schaal de knoop moet doorhakken? De provincie is ons middenbestuur en zal vanuit die positie kennis willen dragen en naar vermogen bij willen dragen aan het realiseren van gemeentelijke beleidsvoornemens, zoals de gemeenten waar mogelijk hun bijdrage aan doelen op hoger niveau willen leveren. Het “halen” van het gemeentelijk beleid zou een minstens zo belangrijke taak moeten zijn, als het “brengen” van het provinciaal beleid bij de gemeenten. Wij bepleiten:

a) dat het nieuwe provinciebestuur in samenspraak met de gemeenten een bestuurlijke visie op samenwerking ontwikkelt, gestoeld op een agenda van de belangrijkste maatschappelijke vraagstukken in onze provincie. Een eerste stap in dat proces is een uitnodiging om – voordat het wordt vastgesteld – een gemeentelijke visie te geven op het concept -coalitieakkoord voor de komende periode.

b) dat het provinciebestuur zich structureel op de hoogte stelt van de gemeentelijke beleidsvoornemens en –plannen met het doel permanent na te gaan waar en wanneer de provincie voor toegevoegde waarde ten opzichte van het gemeentelijk beleid kan zorgen.

Van onze zijde zeggen wij toe meer energie te willen steken in het “scannen” van het provinciaal beleid, waar dat voor de gemeenten als groep van betekenis is en in het bieden van een platform voor afstemming. Als bestuur van VNG afdeling Utrecht stellen wij periodiek overleg met Gedeputeerde Staten op hoge prijs, incidenteel aangevuld met contact met de Staten.

Vastgesteld in de Bestuursvergadering van de VNG afdeling Utrecht
op 16 maart 2007